

Motion till riksdagen 2005/06:Ub509

av Åsa Domeij m.fl. (mp, s, fp, kd, c)

Hållbar utveckling inom utbildningsområdet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att perspektivet hållbar utveckling inom utbildningsväsendet förstärks i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till förändring av skollagen så att perspektivet hållbar utveckling förstärks i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av didaktik för utbildning i hållbar utveckling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sprida information om intressanta pilotprojekt.

Våra globala överlevnadsfrågor – ett utbildningsperspektiv

Det globala samhället är ställt inför en rad omfattande utmaningar. Klimatförändringar, artutrotning och höjda halter av allt från kemikalier till medicinrester i ekosystemen är bara några av dessa utmaningar. Detta sker i en värld med en aldrig tidigare skådad förändringstakt. Hur vi hanterar dessa förändringar är av avgörande betydelse för kommande generationer. I denna hantering spelar utbildning en central roll.

I handlingsplanen från världstoppmötet i Johannesburg 2002 betonas starkt behovet av utbildning för hållbar utveckling. FN har valt att instifta årtiondet för utbildning för hållbar utveckling 2005–14. Hållbar utveckling har en bred definition. Det rör samhällets omställning i en riktning präglad av rättvisa, medmänsklighet och miljömässig bärkraft.

Den svenska riksdagen visar sitt engagemang för att skapa en mer hållbar utveckling när man i den nya politiken för global utveckling slår fast att *alla*

Fel! Okänt namn på

politikområden skall genomsyras av ett fattigdomsperspektiv och ett rättighetsperspektiv.

I den svenska läroplanen för grundskolan framgår att "undervisningen skall belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva kan anpassas för att skapa hållbar utveckling". På högskolenivå finns dock ännu inga motsvarande direktiv.

Enligt Hagadeklarationen (Baltic 21E), en överenskommelse för utbildning för hållbar utveckling för länderna runt Östersjön, skall hållbar utveckling ingå i ordinarie skolarbete och utgöra grunden för det dagliga livet i skolan. Man poängterar också att de pedagogiska metoderna skall vara utformade på ett sådant sätt att de stöder ett arbete mot en hållbar utveckling. Många forskare menar att utbildningssektorn ligger långt efter andra fält i sitt tänkande och sin respons till utmaningen mot hållbar utveckling.

Den situation vi står inför kräver medborgare med en helt annan sorts kunskap än den fragmenterade specialistkunskap som dominerar dagens utbildnings- och forskarsamhälle. Det kräver samarbete och ömsesidigt lärande, tvärvetenskapligt och tvärsektorielt gränsöverskridande över discipliner. Ett flertal lärosäten har i sina interna prioriteringar överfört resurser till områden med särskild betydelse för hållbar utveckling. Goda exempel är Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet som tillsammans har upprättat Centrum för miljö- och utvecklingsstudier, Cemus. Vid Stockholms universitet finns Centrum för tvärvetenskaplig miljöforskning, CTM. Mer resurser bör riktas till liknande verksamheter.

På universiteten idag undervisas redan i ett antal ämnen nära relaterade till problematiken som berörs ovan. Ekologisk ekonomi, miljöekonomi, systemekologi, demokratistudier och utvecklingsstudier är bara några exempel. Det krävs dock att de globala hållbarhetsfrågorna ingår som en obligatorisk del i all utbildning i Sverige – från förskola till den högre utbildningen. Det övergripande målet bör vara att studenten efter genomgången utbildning skall vara en helhetstänkande, ansvarstagande, kritiskt reflekterande, problemlösande och engagerad samhällsmedborgare som kan verka för en ekologiskt, socialt och ekonomiskt global hållbar utveckling. Utbildningen skall förmedla ett helhetsperspektiv och vara tvärvetenskaplig. Trots att det i högskolelagens första paragraf stadgas att den högre utbildningens viktigaste uppgift är att inspirera studenterna till kritisk och självständig reflektion är det idag få som ges denna möjlighet under sin utbildning.

Att högskolelagen och skollagen anpassas efter dessa behov är en naturlig förändring. Detta håller på att ske bl.a. tack vare betänkandet "Att lära för hållbar utveckling" (2004:104). Denna förändring måste fortgå. Vi anser att följande områden bör bli föremål för särskild uppmärksamhet:

- Fortbildning av lärare och skolledare. I denna fortbildning bör speciellt resurser inriktas på utveckling av didaktik för utbildning för hållbar utveckling för att utgöra ett stöd bl.a. för kommuner. De karaktärsdrag som präglar utbildning för hållbar utveckling vägleds av SOU 2004:104, s. 12.
- Med anledning av FN:s årtionde (2005–2014) för utbildning för hållbar utveckling bör en satsning göras för att driva på arbetet mot en hållbar

Fel! Okänt namn på

utveckling. Lämpligen kan ett organ som agerar pådrivande i frågan kunna inrättas t.ex. inom Myndigheten för skolutveckling.

- Pilotprojekt för utbildning för hållbar utveckling på grundskole-, gymnasie- och högskolenivå. Regeringen bör ge Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att sprida goda exempel om pilotprojekt för utbildning för hållbar utveckling.
- Tvärvetenskaplig forskning som rör området hållbar utveckling förstärks liksom tvärvetenskaplig forskning om lärande/didaktik för hållbar utveckling.

Vidare föreslås följande:

- Utbildning för hållbar utveckling bör bli en naturlig del i den pågående Bologna-processen, vilket ger goda förutsättningar att föra in, förändra och förbättra utbildning för hållbar utveckling.
- Examensordningen bör ändras så att den garanterar att alla som idag går en högre utbildning ges möjlighet till adekvata kunskaper och förståelse för hållbar utveckling.
- Forskarutbildningen bör följa samma utveckling som högre utbildning.

För att alla ovanstående förslag ska bli långsiktigt verkningsfulla krävs att system för utvärdering utvecklas. Utvärderingen bör främst vara av kvalitativ karaktär.

Stockholm den 4 oktober 2005

Åsa Domeij (mp)

Berndt Ekholm (s)

Sven Gunnar Persson (kd)

Anita Brodén (fp)

Roger Tiefensee (c)